

לתמונה זו מצטרפת גם מה שקורא בות' (בספרו "הרטוריקה של הסיפורת") בשם "הסיטואציה האפית" של הסיפור (או של הנובלה או הרומן). את הסיטואציה הזאת מכוננת הסיטואציה האחרונה בתיאור חייה של קאטרינה לאחר שובה בסוף ימיה מנדודיה ברחבי בוקובינה (חבל-ארץ בממלכה האוסטרו-הונגרית עד למלחמת העולם השנייה) לנחלת אבותיה שבכפר מולדתה הנידחת. סצינה זו, הפותחת את הנובלה וחוזרת שוב בסופה, יוצרת את **המיבנה המעגלי** של הנובלה.

מבחינה תימאטית חותם המיבנה המעגלי את הנובלה ברעיון, שסוף כל-אדם לחזור למקום ממנו בא; שכל נסיונותיו לברוח מעצמו לא יצלחו. מבחינה נגינית משווה הריתמוס של המיבנה המעגלי של נובלה ושל מירקמה המילולי אופי מוסיקאלי ליצירה. היא מתנגנת כסימפוניה, אשר בחזרה שהיא חוזרת על מוטיב שנוגן כבר בתחילה, נשמע אותו מוטיב בעוצמה גדולה יותר. הוא מתנגן בלחן, שצליליו מתגברים והולכים בעקומה הפאראבולית של העלילה עד לנקודת השבירה - תגובת-התגמול הספונטאנית של קאטרינה כלפי הרוצח האכזרי של בנה הקטן, שהיה לה יקר מכול. בהריגתה הכפייתית את הבריון המרושע, שרוצץ את גולגולתו של בנה לאחר שחטפו מידיה, מתגלה קאטרינה כחיה התוקפת את הטורף של גורה ועושה בו שפטים ללא "עכבות תרבותיות". מרגע זה משתנה ריתמוס חייה של קאטרינה, וצליליו שוקעים בבת-אחת וקופאים בהלם הזעזוע שאחז בה ברגע הירצחו של בנה, בנקמתה ברוצח, נסחבותה המשפילה ברחובות לשמע שאגות הקהל "רוצחת!" ובתדהמתה מהתעלמות השופט מן הנסיבות הנוראיות של אסונה בפסק-הדין של מאסר-עולם שהוא פוסק לה.

הניגוד בין אופיה האמיתי של קאטרינה לבין תדמיתה כרוצחת שפלה בעיני אנשים, שלהם מתאים יותר הכינוי "רוצח" (ביניהם פורעים ורוצחים של היהודים בפוגרומים ובמעשי התעללות שונים), צובע באירוניה דקה את כל המונולוג הוידווי שבנובלה. זוהי אירוניה הנובעת מהכרת הפאראדוקס שבין הקיים לנחשב, בין המוצהר לממומש ובין השכר הראוי לערך אמיתי של אדם לבין ה"עונש" שבמנת חלקו וגורלו.

לכל אורך הנובלה מופיעה קאטרינה כנפש טובה וחוננת בעלת לב חם ויחס אנושי לבריות. היא מתקשרת ליהודים שבביתם היא משרתת במסירות ובנאמנות, לומדת את אורח-חיהם ומתרשמת מכללי התנהגותם. למרות היותה בת-איכרים פשוטה, היא מתפתחת יפה בקרבם. היא מגלה רגש דק, מפתחת שכל בריא ומטפחת שאיפות לטוב וליפה: "אני רוצה לגדל את בני, את בנימין, בתוך בית נקי ושקט" - היא רושמת במחברתה - "אני רוצה להרחיק אותו מקולות גסים ומהתנהגות לא אנושית. אני רוצה שיראה הרבה ירק והרבה מים, ולא יהיה בקרבם של הסייסים" (עמ' 80). בנה נקרא על שם בנימין, בעל-הבית היהודי שבביתו שירתה, שנרצח בידי פורעים).

טוב-לבה משתקף גם ביחסה לילדים ולבעלי-חיים - חביבותה כלפי כלב ביתה (עמ' 10) והתיידדותה עם כל כלב, שנקרה לה בדרכה (עמ' 16).

בימי ילדותה למדה קאטרינה בבית-הספר שבכפר, ואת יתרת השכלתה רכשה מן החיים במקומות נדודיה מתוך פתיחות וערנות. כך, למשל, למדה לקרוא גרמנית בעזרתם של ילדי רוזה ובנימין, וכך השכילה את עצמה ברעיונות מעודדים בהרגלה לקרוא בכתבי הקודש, במיוחד במזמורי התהילים.

נראה שאת ההכנה לכך קיבלה בתורשה מאמה, שרמת אישיותה היתה גבוהה מזו של אביה.